

SWPBS UITERMATE GESCHIKT VOOR VERBINDING ONDERWIJS EN JEUGDHULP

Gedrag bevorderen op z'n Amerikaans

Uit de Verenigde Staten overgewaaid gedraginterventies vinden in toenemende mate in Nederland hun aftrek. Scholen kunnen kiezen uit een breed scala aan interventies die aansluiten op de specifieke eisen van een kind. Het lijkt in één oogopslag op een wirwar aan nietszeggende afkortingen, maar de methodieken hebben allemaal één ding in gemeen: een schoolbrede aanpak om positief gedrag op school te stimuleren. Steeds meer scholen die het fenomeen omarmen noemen zich SWPBS-school, maar wat houdt dat precies in?

In heel Nederland wordt gezocht naar manieren om onderwijs en jeugdhulp met elkaar te verbinden. Een van de manieren waarop dat gebeurt, is met het uiterst succesvol gebleken *School Wide Positive Behavior Support* (SWPBS). SWPBS dient als 'kapstok' om verschillende gedragsmethodieken aan op te hangen en faciliteert een schoolbrede aanpak om positief gedrag op school te stimuleren. Met SWPBS laat de school behandelingen van de jeugdhulp, zowel licht als zwaar, aansluiten op de dagelijkse praktijk. Op deze wijze komt het kind in de school centraal te staan en sluiten begeleiding en behandeling vanuit de wijkteams en tweedelijns jeugdhulporganisaties aan op wat er op school wordt gedaan.

Piramide

SWPBS is geen programma of methodiek, maar een benadering van evidence- en practice based interventies, die werken in de

schoolse setting. Deze interventies kunnen worden ingezet door scholen zelf, maar ook door (jeugd-)organisaties om de school heen. SWPBS wordt als piramide gevisualiseerd. Onderaan de piramide bevin-

Ouders en kinderen blijven op alle lagen betrokken

den zich de algemene interventies, bedoeld voor alle kinderen in de groep: de groene interventies. Deze blijken voor 80-85 procent van de kinderen op school voldoende. Daarboven bestaat een 'risicogroep' van 10-15 procent van de kinderen, die voor een korte termijn meer ondersteuning nodig hebben: de gele interventies. Dit komt bovenop de

dagelijkse algemene interventies. Tot slot blijkt dat ongeveer 2-5 procent van de kinderen daar bovenop nog intensievere interventies nodig hebben: de rode interventies in de top van de piramide. Leraren voeren deze interventies in de klas uit en betrekken ouders en de kinderen op alle lagen van de piramide. Voor de jeugdhulp is deze piramide bovendien een mooie houvast voor het indelen van de interventies. Voor de eerste (groene) interventies worden lichte interventies ingezet om ouders informatie en adviezen te geven. De eerste fasen van *Triple P* (Positive Parenting Program) kunnen hier een onderdeel van zijn.

Bekrachten

Voor enkele kinderen (gele interventies) is iets meer nodig. In de Verenigde Staten is gebleken dat *check-in check-out* de meest effectieve interventie op dit niveau is. Kinderen 'checken' aan het begin van de schooldag in bij een leraar,

Sociale vaardigheidstraining 1-op-1

Een goed voorbeeld van een zogenaamd gele interventie is een sociale vaardigheidstraining in de schoolse setting, waarbij vijf minuten geïmplementeerd wordt in een 1-op-1 setting, vijf minuten met direct betrokken andere kinderen en daarna veelvuldig geïmplementeerd wordt in de klas. De jeugdhulpwerker kan de eerste twee fasen begeleiden en de leraar de alledaagse implemen-

tatie. Het aanleren en oefenen van het leerdoel in de werkelijke setting is cruciaal voor de kans op generalisatie en borging van de verworven vaardigheid. De samenwerking tussen leraar en jeugdhulpwerker is intensief, maar niet tijdrovend, aangezien beiden gegevens verzamelen en deze met elkaar delen. Ook ouders zijn betrokken en oefenen de werkdoelen van hun kind thuis.

werken de gehele dag aan gedragsdoelen en worden daarop gescoord en 'checken' aan het eind van de dag uit bij dezelfde leraar. Er wordt samengewerkt met ouders die het kind bekrachtigen op de schoolse doelen. De jeugdhulpmedewerker kan ouders hierbij actief ondersteunen.

Klassensituatie als verlengde van opvoeding ouders

Voor kinderen die intensieve behandeling nodig hebben (rode interventies) is de samenwerking tussen alle partijen nog belangrijker. *PMTO* (Parent Management Training Oregon), een ambulante mediatiebehandeling voor ouders van kinderen met ernstige gedragsproblemen, is voor deze doelgroep een van de best onderzochte interventies. Dit programma sluit naadloos aan bij SWPBS en gaat ervan uit dat het antwoord op de gedragsproblemen van een kind niet in het kind zelf ligt, maar in zijn sociale omgeving. Om gedragsverandering te bereiken,

moet er een verandering plaatsvinden in de manier waarop de sociale omgeving op het kind reageert. De behandelaar is actief met ouders aan het werk door hen effectieve opvoedstrategieën te leren. Wanneer je deze strategieën laat aansluiten op de waarden, gedragsverwachtingen, bekrachtigingssysteem en consequenties van school, is de behandeling een verlengde van wat er in de klassensituatie gebeurt en is er voor zowel het kind, als de ouders en leraar, sprake van een doorlopende lijn. Ook andere behandelprogramma's zoals *STOP 4-7* en *Triple P* kunnen aansluiten op de door school ingezette SWPBS-aanpak.

Positief

Binnen al deze oudertrainingen wordt gewerkt aan positieve interacties en wordt geoefend met het eigen kind, wat leidt tot positieve resultaten. De gedragsproblemen van het kind nemen af en het opvoedgedrag van ouders verbetert. Door de koppeling aan SWPBS wordt de aanpak nog effectiever dan wanneer de interventies uitsluitend gericht zijn op ouders of jeugdigen. Ook hier geldt de mediatie-gedachte: gedragsverandering laten plaatsvinden door de sociale omgeving van het kind te veranderen. Aangezien gedragsproblemen de

deelname aan het onderwijs kunnen belemmeren en tot slechte prestaties en schoolverzuim leiden, kunnen de interventies van SWPBS deze problemen verkleinen. Ook kunnen de interventies worden benut wanneer een thuiszittend kind de eerste stappen naar school weer heeft gezet. Check in check out is hier een zeer geschikte interventie voor.

Omarmd

In de Nederlandse praktijk blijkt het voor SWPBS-scholen moeilijk om aansluiting te vinden bij gemeentelijk georganiseerde jeugdhulpinstellingen. Gelukkig zijn er al diverse jeugdhulpinstellingen die de principes van SWPBS hebben omarmd en een eerste handreiking hebben gemaakt naar SWPBS-scholen. Wanneer jeugdhulpinstellingen de gele en rode SWPBS-interventies

Antwoord op gedragsprobleem niet altijd bij kind zelf

werkzaam blijken binnen het onderwijs ook gaan toepassen, dan leggen ze hiermee de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs. Binnen deze gele en rode interventies wordt namelijk al rekening gehouden met de werking binnen een schoolse setting en wordt minder gehandeld vanuit de gedachte van een individueel kind en zijn ouders. Een prachtige '1 kind- 1 systeem -1 plan' aanpak.

Inge Reijnders is GZ-psycholoog, gedragswetenschapper en PBS-trainer
inge.reijnders@telfort.nl